

Folyóiratszemele

Új Symposion, 198-199. szám

„Monsieur Gustave világít nekünk — mondogatták állítólag a szajnai hajósok, akik éjszakánként elhaladtak a kivilágított croisset-i ablakok alatt, melyeknek fénye a folyó sötétjét kicsit megtörte. Flaubert ébren volt, mondataim dolgozott, esetenként fennhangon olvasva őket.” Ezzel a Flaubert-legendával indítja esszéjét Balassa Péter a nagy francia íróról. Hogy miért pont róla ír? Mert szerinte Flaubert írásművészete a modern próza egyik próbaköve. „Flaubert óta a végigkomponáltság követelménye, hallgatólagosan, vagy sem, ott lebeg a prózairodalom egén. Ily módon az a bizonyos hajsz a mondatok után nem pszichológiai adalék egy legendához, nem monománia, hanem a legmélyebb művészi oppozíciók egyike az újkorban: a műfaj homológ voltának elmélyítése és felszakítása egyszerre. Flaubert számára minél inkább csak a remény nélküli itt-lét a regényirodalom valósága, annál inkább a végső megformáltság az egyetlen — az ideákra emlékező — menedék. Nála a kitérés: elrejtőzés. Hiszen az eljárásoknak, a fogásoknak, a farce-oknak ez a ragyogó arzenálja természetesen nem jelenhet meg az olvasó előtt, sőt szerinte úgy kel szólnia egy igazi szövegnek, akár improvizációnak.”

Ebben a számban olvashatjuk **Eörsi István Lukács Györggyel** készített interjújának harmadik részét. A nagy marxista ezúttal a bécsi emigrációban eltöltött évekről, eseményekről, az emigrációban kialakult frakcióharcokról, majd moszkvai tartózkodásairól, az ott végzett munkáról, munkatársairól beszél. Végül pedig Berlin említése kapcsán **Balázs Béláról** kérdezi **Eörsi**. Lukács válasza:

— Balázs szintén elment Berlinbe, aztán Moszkvába. De Balázs Bélától egészen eltávolodtam az emigrációban.

KÉRDEZŐ: Miért?

LUKÁCS: Erről már volt szó. Balázs politikailag baloldali volt, ellenben világnézeti átalakulás nem ment végbe benne, vagyis régi világnézetét beleépítette a hivatalos kommunizmusba. Ezzel egy olyan dualitás jött létre, amelyet sem teoretikusan, sem művészeileg nem tudtam elviselni. Az ő emigrációban írott dolgai (az első verseskönyvétől, a Férfiénektől eltekintve) ettől a dualitástól szenvednek, ezért azután fokozatosan eltávolodtunk egymástól. Hozzáteszem, hogy lássa, itt nem valamiféle szektarianizmusról van szó: Balázt én mindig lebeszéltem arról, hogy lépjen be a pártba. Az volt ugyanis a véleményem, ha kommunistákkal szimpatizáló polgári író marad, akkor

nem merül fel ilyen élesen ez a világnézeti kérdés. Akkor senki sem kötelezte volna marxizmusra, és baloldali polgári író maradhatott volna. De mindenáron be akart lépni a pártba. (...) A filmet illetően Baláznak az volt a szerencséje, hogy a filmről nem volt marxista teória. Ennélfogva azt írhatott róla, ami jólesett neki, és ez a dualizmus nem érvényesült. De nem tudom, látta-e a Cinka Pannát, amit 45 után Kodályval meg is zenésített? Tiszta szörnyűség volt.”

A Symposion kritikarovata igen erős ezúttal:

Franci Zagoričnik Judita Salgo 67 perc fennhangon című könyvéről ír. Beretka Ferenc Hornyik Miklós Szabálytalan naplóját értékeli: „A Szabálytalan napló íróját jó tollú, éles látású, igényes kritikusnak ismertük eddig, s ebben a hitünkben a kötet is megerősített bennünket. Jugoszláviai magyar irodalmunkban mindegyképp megvan ennek a kötetnek a helye, de közreadása korántsem jelent akkora eseményt, mint tíz évvel ezelőtt jelentett volna.”

Lennert Erzsébet Szekeres László Amit az idő eltemetett című régészeti tárgyú könyvét ismerteti.

Végül **László egy filmlélméleti** könyvről szól. **Nemes Károly** tavaly megjelent **A filmlélmélet változásai** című művét bírálja. „N. K. könyve kézikönyv értékű, problémafeltáró mű, amely előlegezi a magyar filmlélmélet-író többé-kevésbé történeti szempontokat követő filmlélméleti koncepcióját is.”

Vera Horvat Pintarić Od kiča do večnosti című könyvével **Losonc Árpád** foglalkozik.

Aradi József romániai magyar publicista esszéjében a kelet-európai nemzetiségi kultúrák sajátosságait körvonalazza. Szerinte „a kultúra önreflexió irányultsága óta már verset sem lehet ugyanúgy írni, mint eddig. Az írás téje már nem egy kultúra művészi értékben való gyanapítása, hanem maga a kultúra. A szöveg messze túlép az esztétikum határain, a kelet-közép-európai állapot lehetőségét és határát méri be. A lét-helyzetre s ebben való közérzetre összpontosító szöveg ezért több, mint írás. Gesztus is, jelentés is, modell is, ötlet is, kapcsolatteremtő alkalom”.

A folyóirat szépirodalmi anyagát ezúttal **Bada Tibor**, a romániai **Cselényi Béla** és **Vankó Gergely** versel alkotják. **Prózában** szerepel **Varga Zoltán** és **Judita Salgo**. Itt olvasható **William S. Burroughs Küldönc** című forgatókönyvének második része **Balázs Attila** fordításában.

Csorba Béla a kamizsai „orgona-afér” menetét írja le és a következőkben számol be a folyóirat izmosodó **Centripetális farok** című rovatában.

Az Új Symposion e számának képzőművészeti anyagát **Bálint István** adja alkotó készítő.

Az októberi—novemberi dupla szám négyhónapos késéssel hagyta el a nyomdát.

f. o.

